

V Ý R O Č Í – A N N I V E R S A R I E S

TAMÁS PÓCS (*1933)

Dne 6. srpna 2013 oslavil své osmdesátiny jeden z nejdůležitějších současných bryologů profesor Tamás Pócs, emeritní profesor pedagogické fakulty v Egeru (Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola). Jeho předešlé kulaté narozeniny oslavili jeho maďarští a někteří zahraniční kolegové sborníkem prací k tomuto jubileu, zmíněné výročí jsme si připomněli krátkou vzpomínkou i my (Bryonora 32: 31, 2003). Současné výročí ocenila mezinárodní bryologická obec – obrazně lze říci v předvečer narozenin – na závěrečném zasedání bryologické konference v červenci 2013 v Londýně, jednak udělením prestižní Hedwigovy medaile (udělované za mimořádné zásluhy na poli bryologie), jednak obsáhlým sborníkem (Festschriftem) s příspěvkem řady kolegů bryologů i dalších biologů, který k jeho velkému překvapení vydala Polská akademie věd a který mu na zmíněné konferenci osobně předal ředitel Botanického ústavu polské akademie věd prof. Wołowski.

Prof. Pócs je navždy nerasaditelně spojen s výzkumem afrických mechrostů, především játrovek, což souvisí s řadou jeho pobytů v Africe (1969–1973, 1985–1989 a řadou kratších). V rámci svého působení zde nasbíral velké množství mechrostů, které značně obohatily sbírky jeho pracoviště. Kromě řady zemí Afriky však sbíral i v Latinské Americe (Mexiko, Venezuela aj.), v Asii (jeho první zahraniční expedice v letech 1963 a 1965–1966 vedly do Vietnamu, ale sbíral např. i v Japonsku, Číně) a v posledních letech i v Austrálii a Oceánii; celkem sbíral ve 25 tropických zemích. Doposud nasbíral asi 200.000 položek rostlin a stovky dokladů živočichů, popsal 204 taxonů mechrostů, 13 taxonů cévnatých rostlin a jeden druh plže. Jeho hlavním zájmem, jak je obvyklé u pracovníků působících v tropických oblastech, jsou epifytické játrovky čeledi Lejeuneaceae; kromě této čeledi se věnoval podrobně i čeledi Lepidoziaceae. Publikoval asi 400 prací, přednášel na 25 mezinárodních kongresech a působil jako lektor na kurzech pro mladé bryology z tropických zemí (Finsko, Keňa, Venezuela, Malajsie). Šest let (1981–1987) byl viceprezidentem IAB (International Association of Bryologists). Na jeho počest bylo dosud popsáno sedm druhů a jeden rod (*Pocsia* Vězda) lišejníků, pět druhů játrovek, čtyři druhy mechů, dva druhy a jedna varieta cévnatých rostlin a devět druhů roztočů.

V rámci svého působení v Africe se jako první zabýval vztahem biomasy epifytů a kapacitou absorpce vody. Během zhruba posledních 20 let se věnoval též studiu kryptobiotických vrstev tvořených cyanobakteriemi, řasami, lišejníky a mechrosty v extrémních podmínkách (sprašové půdy, pouště, antarktická vegetace), tomuto tématu věnoval téměř 50 prací. O jeho neutuchající aktivitě svědčí fakt, že během posledních desíti let publikoval více než 150 publikací. Obdobnou aktivitu plánuje i do budoucích let – další expedice, další studie. Za sebe i za naše bryology přeji příteli Tamásovi do dalších let zdraví, splnění všech jeho cílů a osobní štěstí v kruhu své rodiny.

STEPHAN ROBBERT GRADSTEIN (*1943)

Dalších „kulatin“ se dožil 31. října 2013 neméně známý a významný bryolog prof. Stephan Robbert Gradstein (mezi kolegy „Rob“).

Prof. Gradstein vystudoval univerzitu v Utrechtu, kde k jeho učitelům patřily známé osobnosti botaniky a bryologie jako prof. J. Lanjouw, prof. F. Verdoorn a dr. P. A. Florschütz. Od roku 1965 působil na ústavu systematické botaniky univerzity v Utrechtu jako asistent, v roce 1969 zde získal titul M.Sc., v roce 1975 obhájil Ph.D. na základě studie *A taxonomic monograph of the genus Acrolejeunea (Hepaticae)*, za kterou získal v r. 1976 cenu Jesse M. Greenmana udělovanou Missourskou botanickou zahradou. Od září 1970 do července 1971 působil jako výzkumný asistent u prof. M. Fulfordové na Univerzitě v Cincinnati; následně se vrátil na „rodnou“ univerzitu do Utrechtu, kde se stává docentem a kurátorem herbáře a působil zde až do roku 1995, kdy došlo k reorganizaci botaniky a zrušení systematické botaniky na této univerzitě. V r. 1976 působil na Coloradské Univerzitě jako stipendista Fullbrightova programu, v letech 1986–1987 přednášel tropickou botaniku na Michiganské Univerzitě, v r. 1993 hostoval na Smithsonianě Ústavu ve Washingtonu. V roce 1995 získává místo profesora a ředitele herbářových sbírek na Univerzitě Georg-August v Göttingenu, v r. 1997 se zde stává ředitelem botanické zahrady a od roku 2001 do roku 2009, kdy odešel do důchodu, působil jako ředitel Ústavu botaniky (Albrecht-von-Haller-Institut für Pflanzenwissenschaft) této univerzity. V současné době pracuje v Národním muzeu v Paříži (Muséum national d'histoire naturelle).

Nosnými tématy mnohostranné výzkumné činnosti prof. Gradsteina je jednak studium jätrovek tropické a subtropické části Latinské Ameriky, jednak taxonomické studie epifytických jätrovek čeledi Lejeuneaceae. Samozřejmě, že v jeho rozsáhlé publikační činnosti, která zahrnuje asi 400 publikací, z toho 15 knižních, nalezneme řadu dalších témat souvisejících se studiem jätrovek. Významné jsou například fytogeografické studie, například prakticky první studie věnované afro-americké disjunkci (spolu s T. Pócssem a autorem tohoto příspěvku) a studie o výskytu „laurasijských“ jätrovek v tropických oblastech (spolu s autorem tohoto příspěvku). Prof. Gradstein navštívil a sbíral jätrovky ve většině států tropické a subtropické Latinské Ameriky, sbíral rovněž v Indonésii (Sulawesi, Jáva), na Papui Nové Guinei, v Malajsii i Japonsku. Přednášel na řadě kongresů, lektoroval několik kurzů pro mladé bryology, hlavně v Latinské Americe (Kolumbie, Portoriko, Panama, Ekvádor, dvakrát Brazílie a Indonésie). K tomu mu pomáhá i perfektní znalost řady jazyků. Kromě své mateřštiny, angličtiny, němčiny a francouzštiny ovládá perfektně i španělštinu a slušně i portugalštinu. Zpracoval jätrovky pro *Guide to the Bryophytes of Tropical America* (2001), podobného průvodce *Guide to the Liverworts and Hornworts of Java* (2011), publikoval flóru *The Hepaticae and Anthocerotae of Brazil* (2003, spolu s dr. D. Pinheiro da Costa). Byl jedním ze zakládajících členů IAB (International Association of Bryologists) a ještě jako postgraduální student se stal prvním sekretářem této společnosti na období 1969–1975 a opětovně tuto funkci zastával až do roku 1987; v letech 1999–2005 byl prezidentem této společnosti. Také on byl letos na konferenci v Londýně odměněn udělením Hedwigovy medaile za mimořádné zásluhy na poli bryologie.

Rob je nejen vynikající hepatikolog, ale též perfektní violoncellista. Hrál již v orchestru University v Cincinnati, v letech 1986–1990 hrál v uskupení van Zara Trio, které vydalo například CD se skladbami Mozarta, Debussyho a jiných známých autorů. Spolu se zesnulou dr. Patricií Geissler (klavír, spinet) často zajišťoval kulturní vložky na bryologických kongresech. Repertoár skladeb mnohdy přizpůsoboval přítomnosti zahraničních kolegů, takže jsem měl možnost si poslechnout v rámci bryologických konferencí skladby i českých autorů, například Antonína Dvořáka.

Rovněž příteli Robovi bych rád jménem našich bryologů a samozřejmě i za sebe popřál ještě dlouho pevné zdraví, úspěšné další expedice a splnění všech osobních přání jak na poli bryologie, tak i v osobním životě.

Jiří Váňa

ČESKÁ A SLOVENSKÁ LICHENOLOGICKÁ BIBLIOGRAFIE XXVI.

Czech and Slovak lichenological bibliography, XXVI

Jiří Liška

Botanický ústav AV ČR, CZ-252 43 Průhonice, e-mail: liska@ibot.cas.cz

- Bohuslavová O., Šmilauer P. & Elster J. (2012): *Usnea* lichen community biomass estimation on volcanic mesas, James Ross Island, Antarctica. – *Polar Biology* 35: 1563–1572.
- Dingová Košuthová A., Steinová J. & Spribille T. (2013): Niche shifts in lichens: are they real or the result of cryptic speciation? A case study in the boreal lichen *Cladonia botrytes*: poster. – *Acta Biologica Cracoviensia, ser. botanica*, 55/Suppl. 1: 42.
- Dingová Košuthová A., Svitková I., Pišút I., Senko D. & Valachovič M. (2013): The impact of forest management on changes in composition of terricolous lichens in dry acidophilous Scots pine forests. – *Lichenologist* 45: 413–425.
- Dingová Košuthová A. & Šibík J. (2013): Ecological indicator values and life history traits of terricolous lichens of the Western Carpathians. – *Ecological Indicators* 34: 246–259.
- Guttová A. & Fačkovcová Z. (2012): Výskyt druhov *Leptogium schraderi* a *L. turgidum* (lichenizované huby) na Slovensku [Occurrence of the species *Leptogium schraderi* and *L. turgidum* (lichenized fungi) in Slovakia]. – *Bryonora* 50: 2–7.
- Guttová A., Lackovičová A. & Pišút I. (2013): Revised and updated checklist of lichens of Slovakia (May 2013). – *Biologia* 68: 845–850.
- Guttová A., Palice Z., Czarnota P., Halda J. P., Lukáč M., Malíček J. & Blanár D. (2012): Lišajníky Národného parku Muránska planina IV – Fabova hoľa [Lichens of National Park Muránska planina IV – Fabova hoľa]. – *Acta Rerum Naturalium Musei Nationalis Slovaci* 58: 51–76.
- Guttová A., Petříková K. & Senko D. (2013): Epifytická lichenoflóra urbánneho prostredia ako indikátor kvality ovzdušia v Spišskej Novej Vsi (východné Slovensko). – *Bulletin Slovenskej Botanickej Spoločnosti* 35: 11–24.